

gemeente harderwijk

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Algemeen Programma 7

Wij werken aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Waarbij duurzaamheid prioriteit heeft en integraal wordt meegenomen in alle opgaven en werkzaamheden. Aangezien duurzaamheid iedereen aan gaat werken wij met inwoners en ondernemers samen om de duurzaamheidsdoelen te realiseren.

Uitvoeringsagenda 'Duurzaamheid'

Om uitvoering te geven aan de vastgestelde duurzaamheidsvisie, worden projecten uitgevoerd zoals opgenomen in de uitvoeringsagenda. Deze projecten dragen minimaal bij aan de doelstellingen van één van de volgende vier pijlers: circulariteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie.

Duurzaamheidsfonds

In 2023 zijn de kaders voor het duurzaamheidsfonds vastgesteld. De eerste subsidieregelingen en acties worden uitgewerkt en zijn beschikbaar. Daarnaast worden koppelkansen in de openbare ruimte gerealiseerd, denk hierbij aan vergroening en klimaatadaptatieve maatregelen.

Werken aan een gezonde leefomgeving

Rijkswaterstaat (RWS) werkt aan de vervanging van oude geluidsschermen langs de A28. De nieuwe schermen dragen bij aan lagere geluidbelasting op de omgeving en de woningen. Met een financiële bijdrage van de gemeenten kan een deel van de schermen hoger worden uitgevoerd dan wettelijk is vereist. Het aanbestedingstraject hiervoor loopt.

Wij stimuleren alle inwoners om een actieve en gezonde leefstijl te hanteren door in te zetten op gezond opgroeien, gezond ouder worden, een gezonde leefomgeving en proberen we gezondheidsachterstanden te verkleinen.

Onder andere door het stimuleren van gezonde keuzes (leefstijl) met de lokale uitvoeringsagenda van de nota 'Samen verder voor een gezond Noord Veluwe'. Daarnaast willen we de fysieke en sociale omgeving zo inrichten dat deze uitnodigt tot een gezonde en actieve leefstijl en deze ruimte biedt voor ontmoeten. Dit doen we door een brede integrale benadering van gezondheid: 'Gezondheid in al het beleid'. Ook is het onze ambitie om de kernwaarden van een gezonde leefomgeving met voorrang toe te passen in wijken met gezondheidsachterstanden.

Inhoud

Dit programma omvat activiteiten die gericht zijn op een gezonde leefstijl, gezondheidszorg, milieu, duurzaamheid, integrale handhaving en vergunningverlening, afvalverzameling en reiniging, riolering en waterzorg, alsmede de gemeentelijke begraafplaats.

Ontwikkelingen

Netcongestie

De komende jaren blijven we met netcongestie te maken houden. Tennet en Liander hebben aangegeven dat het minimaal tot 2033 gaat duren voor het netwerk is verzaamd. Echter is het de vraag of alleen het verzwaren van het elektriciteitsnetwerk voldoende is om aan de toekomstige vraag naar elektriciteit tijdens piekuren te kunnen voldoen. Daarom wordt er ook ingezet op andere manieren om netcongestie te verminderen. Denk hierbij aan opslag van energie, energieneutraal bouwen en het afstemmen van vraag en aanbod in de tijd.

Stedelijk afvalwater en regionaal watersysteem

Naast kwantiteit ook aandacht voor kwaliteit (Kaderrichtlijn Water).

- Er wordt door provincie Gelderland aandacht gevraagd voor (indirecte) vervuiling van het oppervlaktewater door bedrijfsmatige lozingen op het gemeentelijke rioolstelsel. Gemeenten zijn bevoegd gezag voor lozingen op rioolstelsels.

Ontwikkelingen in samenwerking met andere gemeenten en het waterschap

- Naast Meten en Monitoren ook aandacht voor automatisering (sturen op afstand): gezamenlijke aanbesteding besturingssysteemgemalen (2028).
- Naast aandacht voor de "dingen goed doen" (techniek) ook aandacht voor "de goede dingen doen" (doelen).
- Besparing op kosten dataservice grondwatermeetnet.
- Besparing op kosten hoge resolutie neerslagradar

Verbonden partijen

- Afvalsturing Friesland N.V.
- GGD Noord- en Oost Gelderland (GGD NOG)
- Meten en Monitoren Afvalwaterketen en Grondwater Vallei en Veluwe
- Omgevingsdienst Veluwe (ODV)
- Warmtenetwerk Harderwijk
- Zonnepark Harderwijk

Beleidskaders

- Omgevingsvisie Harderwijk 2040, Inclusief:
 - Van Afval naar Grondstof (VANG)
 - Duurzaamheidsvisie “De Duurzame Stad”
 - Circulaire economie beleid “De Circulaire Stad”
 - Natuur- en Groenvisie “Harderwijk Natuurlijk Groen!”
 - Energietransitiebeleid “De Energieke Stad”
 - Beleidsuitwerking en Uitvoeringsagenda Riool, Water en Klimaatadaptatie (BuRWKa)
 - Beleidsuitwerking en Uitvoeringsagenda Natuur en Groen (BUNG)
 - Beleid inpassing zonnepanelen
- Grondstoffenplan 2026-2030: Van Afval tot Grondstof tot nadenken
- Nota Volksgezondheid “Samen verder voor een Gezond Noord-Veluwe 2022-2025”
- Beleidsnotitie begraven en cremieren Harderwijk
- Nota Sociaal Domein ‘Samen doen wat nodig is’
- Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) Harderwijk
- Regioplan Noord-Veluwe en Zeewolde I(ZA)

Taakvelden Programma 7

7.1 Volksgezondheid

Portefeuillehouder(s): M. Reckman

Domein: Mens & Maatschappij

Wat wilden we bereiken?

Stimuleren van een gezonde leefstijl en bijdragen aan een gezonde leefomgeving

Wij stimuleren en activeren onze inwoners om te kiezen voor gezonde leefgewoonten die bijdragen aan gezond opgroeien en vitaal ouder worden. We zetten in op preventie, het creëren van een gezonde fysieke én sociale leefomgeving en verkleinen gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen, zodat iedereen de kans krijgt om in goede gezondheid te leven.

Wat gingen we er voor doen?

Uitvoeren Gezond Actief Leven Akkoord (GALA)

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is een afspraak tussen de Rijksoverheid, gemeenten en andere partijen om de gezondheid van inwoners te verbeteren en gezondheidsverschillen te verkleinen. Het richt zich op thema's zoals meer bewegen, gezonder eten, het terugdringen van roken en overgewicht, en het versterken van mentale gezondheid. Het doel is dat mensen langer gezond, vitaal en zelfstandig kunnen leven, met speciale aandacht voor groepen die nu een minder goede gezondheid hebben.

We voeren vier netwerkaanpakken uit:

1. Kansrijke Start (gericht op de eerste 1000 levensdagen van kinderen), inclusief het project Nu Niet Zwanger (ongewenste zwangerschappen voorkomen en kinderen een goede start geven).
2. Kind naar Gezonder Gewicht (aanpak van overgewicht en obesitas bij kinderen).
3. Volwassenen naar Gezond Gewicht (aanpak gericht op volwassenen met overgewicht).
4. Valpreventie (beweeginterventies gericht op de thuiswonende 65-plusser met al dan niet een verhoogd valrisico).

Daarnaast investeren we in :

- Het creëren van gezonde leefomgevingen door onder andere beleidsdoelstellingen en de kernwaarden van een gezonde leefomgeving mee te nemen in de fysieke leefomgeving. En door beschikbare kennis te delen en projectleiders te inspireren.
- Het verkleinen van gezondheidsverschillen door te investeren in wijkgerichte aanpakken om zo gezondheidsachterstanden terug te dringen door middel van een integrale aanpak en in samenhang met andere problemen zoals armoede, schulden en eenzaamheid

Er is een start gemaakt met het doorontwikkelen van de GLI (gecombineerde leefstijlinterventie) naar een netwerkaanpak Volwassenen naar Gezond Gewicht. De andere netwerkaanpakken worden uitgevoerd en verder doorontwikkeld richting ketenaanpakken. De lokale projectleiders van de verschillende netwerkaanpakken werken sinds afgelopen jaar samen. Ze wisselen kennis en ervaring uit. Daarbij wordt er ook tussen de netwerkaanpakken verwezen, wat uitval van inwoners helpt voorkomen.

Er is geïnvesteerd in het meenemen van de gezonde leefomgeving in de fysieke leefomgeving, door vanuit gezondheid mee te denken in de plannen van diverse (nieuw)bouw projecten en wijken. Daar zijn mooie plannen en ideeën uit naar voren gekomen. Het ruimtelijk domein en team samenleving weten elkaar steeds beter te vinden.

Er heeft een onderzoek plaatsgevonden naar het kunnen begrijpen van gezondheidsverschillen in lage-SES wijken. Hieruit zijn waardevolle inzichten naar voren gekomen. Vanuit het GALA is in de wijk Tweelingstad een relatie gelegd met de wijkgerichte aanpak 'Inclusief in de Buurt' om daar via die weg vanuit een fieldlab te werken aan het terugdringen van de gezondheidsverschillen.

In de wijk Stadsdennen is het project Rookvrij Leven Harderwijk uitgevoerd. Het is gelukt om op een laagdrempelige manier het gesprek over roken en vaperen aan te gaan met inwoners op straat en in buurthuizen. Een groot succes is de samenwerking met de Turkse moskee, wat heeft geleid tot een rookvrij moskeeplein en voorlichting die aansluit bij de cultuur van mannen, vrouwen en jongeren. Tenslotte is de hulp bij het stoppen met roken verbeterd door een sterker netwerk tussen huisartsen en de wijk.

Vanuit de overheid wordt de ruimte geboden om 10% van de financiële middelen over te hevelen van 2025 naar 2026, om daarmee de korting van 10% op de SPUK voor 2026 op te vangen. Hier maken wij voor het komend jaar gebruik van. Dit biedt ons de gelegenheid om bepaalde lopende projecten te kunnen voortzetten en borgen, die anders al zouden stoppen. Daarbij voorkomt dit dat de financiële middelen terugvloeien naar de staat.

Uitvoeren regioplan Integraal Zorgakkoord (IZA)

Het regioplan Noord-Veluwe en Zeewolde is een gezamenlijke afspraak van gemeenten, zorg- en welzijnsorganisaties en zorgverzekeraar Zilveren Kruis. Hierin staat hoe wij er samen voor willen zorgen dat inwoners nu en in de toekomst goede zorg en ondersteuning krijgen, dicht bij huis en betaalbaar. Het plan richt zich op belangrijke thema's zoals ouderenzorg, mentale gezondheid, chronische ziekten en het verkleinen van gezondheidsverschillen, met veel aandacht voor wat inwoners zelf belangrijk vinden in hun gezondheid en leven.

In 2025 is de regionale samenwerking geïntensiveerd en is er verder ingezet op het maken van de transformatie van zorg en ziekte naar preventie en welzijn, om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden.

In ziekenhuis St Jansdal is een verwijsloket geopend, waardoor patiënten direct de weg vinden naar lokaal passend aanbod om aan de slag te gaan met hun welzijn en een gezondere leefstijl.

Onder leiding van regiocoördinatoren is er ingezet op de preventieaanpakken JOGG en OKO, om zo een stevig netwerk rondom jongeren te bouwen dat verder gaat dan de gemeentegrens en er gemakkelijker verbinding te maken is met zorg en grotere maatschappelijke partners.

Door de lokale projectleiders, onder leiding van regionale coördinatoren, periodiek samen te brengen is de regionale samenwerking rondom de vijf GALA-ketenaanpakken versterkt (Kansrijke Start, KnGG, VnGG, valpreventie en Welzijn op Recept). Ook zijn zij door de regionale coördinatoren ondersteund om hun lokale plannen verder uit te werken en door te ontwikkelen.

Er is een basis gelegd voor een gezamenlijke bewustwordingscampagne, om professionals en inwoners actiever te betrekken bij hun eigen gezondheid en die van de buurt. Deze verandering in gedrag en cultuur is nodig om ook in de toekomst de zorg goed, betaalbaar en toegankelijk te houden.

Door de inzet op de samenredzame gemeenschap en aangepast sporten is de sociale basis versterkt, zodat inwoners langer zelfstandig en vitaal kunnen blijven in hun eigen omgeving. Ook is er onder begeleiding van een kwartiermaker ingezet op meer en betere samenwerking tussen de welzijnsorganisaties.

Met de goedkeuring van het regionale transformatieplan GEM is de basis gelegd voor het Ecosysteem Mentale Gezondheid. Hierdoor krijgen inwoners met psychische klachten sneller ondersteuning in hun eigen omgeving, wat de instroom in de specialistische GGZ vermindert.

Uitvoeren Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)

OKO is een preventieve aanpak, gebaseerd op het succesvolle IJslandse model, waarbij gemeenten in de Noord-Veluwe en Zeewolde gezamenlijk werken aan een positieve, gezonde en veilige omgeving voor jongeren van ongeveer 10–18 jaar. De aanpak richt zich op vier leefdomeinen—gezin, school, vriendenkring en vrije tijd—en volgt een cyclus van monitoring, dialoog, planning en uitvoering om middelengebruik te voorkomen en het welbevinden van jongeren te versterken.

Regulier beleid

OKO wordt uitgevoerd door in te zetten op drie centrale speerpunten: het versterken van de rol van ouders, het bouwen aan een veilige community en het bevorderen van een positief en veilig schoolklimaat.

Er is een werkgroep met lokale professionals aan de slag gegaan om het versterken van de rol van ouders en het bouwen aan een sociaal netwerk verder uit te werken in doelen en activiteiten. Vanuit het convenant 'schoolveiligheid' hebben de scholen die daarbij zijn aangesloten (Voortgezet (speciaal) onderwijs en Middelbaar beroepsonderwijs in de gemeenten Ermelo, Harderwijk, Putten en Zeewolde) verdere uitwerking geven aan het bevorderen van een positief en veilig schoolklimaat.

Een concreet resultaat hiervan is de uitvoering van het programma 'Welbevinden op school' met als doel om de mentale gezondheid van leerlingen te versterken en een positief schoolklimaat te creëren. De scholen hebben verschillende werksessies gehad en zijn ondersteund bij het vroegtijdig signaleren van mentale problemen en het vergroten van de veerkracht van leerlingen. De aanpak werkt volgens de 'gehele schoolbenadering', dat wil zeggen dat de hele schoolomgeving meedoet.

Uitvoeren JOGG aanpak

JOGG Noord-Veluwe is een samenwerkingsverband van zeven gemeenten dat zich inzet om een gezonde leefstijl voor kinderen en jongeren de normaalste zaak van de wereld te maken. Dit wordt gedaan door de omgeving van kinderen gezonder in te richten. GA! Harderwijk voert het lokale plan van aanpak uit. Er wordt nauw samengewerkt met onder andere scholen, sportverenigingen, kinderopvang en ouders. Door middel van campagnes en projecten wordt op een positieve manier aandacht gevraagd voor een gezonde en actieve levensstijl.

Conform het lokale werkplan JOGG heeft GA! Harderwijk voor onze gemeente weer belangrijke inspanningen geleverd om een gezonde leefstijl de normaalste zaak van de wereld te maken voor onze jeugd.

Er is daarbij extra ingezet op de allerkleinsten (0-4 jaar) en jongeren (12-18 jaar), onder andere door het vernieuwen van leefstijllessen op het voortgezet onderwijs, de 7 dagen waterchallenge op het voortgezet onderwijs en het stimuleren van een gezonde kinderopvang. Ook is er ingezet op het gezonder maken van het voedingsaanbod op het stadhuis en op andere gemeentelijke locaties. Voor de basisscholen is er vorig jaar een groentechallenge georganiseerd. De winnaars kregen een kookworkshop van tv-kok Ramon Brugman, die de leerlingen leerde hoe zij eenvoudige meer groenten in hun eten kunnen verwerken.

Ontwikkelen en uitvoeren van verslavingspreventie

Investeren in preventie is de meest effectieve manier om de hoge maatschappelijke en persoonlijke kosten van verslaving te voorkomen. Door vroegtijdig in te grijpen, voorkomen we dat beginnend gebruik uitgroeit tot een complex probleem.

Onze Aanpak: Voorkomen is Beter dan Genezen.

Samen met onze partner Tactus Verslavingszorg zetten we een krachtig preventieprogramma in dat is gericht op drie pijlers:

1. Universele preventie: We geven al onze inwoners, met name jongeren, voorlichting over de risico's van alcohol, drugs en gokken.
2. Vroege signalering: We rusten professionals op scholen, in wijkteams en bij sportclubs toe om problematisch gebruik vroeg te herkennen.
3. Hulp toeleiden: We zorgen voor een duidelijke en laagdrempelige route naar hulp, zodat iedereen die dat nodig heeft, snel de juiste ondersteuning vindt.

Preventie en handhaving NIX18

Door uitvoering te geven aan het preventie- en handavingsplan 2022-2025 wordt er invulling gegeven aan onze verplichte wettelijke taak uit de Alcoholwet gericht op het voorkomen van het gebruik van alcohol onder jongeren tot 18 jaar en het problematisch gebruik van alcohol door jongvolwassenen tussen 18 en 25 jaar.

Door nu te investeren in de preventieve programma's bouwen we aan een gezondere en veiligere gemeente en voorkomen we de ingrijpende en kostbare gevolgen van verslaving op de lange termijn

Conform het werkplan 2025 heeft Tactus Verslavingszorg uitvoering gegeven aan de verslavingspreventie binnen de gemeente. De focus lag hierbij op een brede doelgroepenbenadering, variërend van voorlichting op scholen en ouderavonden tot specifieke begeleiding voor 55-plussers en ondersteuning voor kinderen van ouders met een verslaving. Ook zijn professionals getraind om signalering en preventie in de keten te versterken.

In 2025 is opnieuw onderzoek gedaan naar de naleving van de leeftijdsgrens bij de verkoop van alcohol aan minderjarigen. De resultaten bevestigen een positieve, structurele trend die sinds de nulmeting in 2018 is ingezet. Dit onderstreept de effectiviteit van het langdurige preventie- en handavingsbeleid.

Binnen de gemeente Harderwijk zijn in 2025 sterke nalevingscijfers gerapporteerd. Met name de resultaten bij evenementen zijn vermeldenswaardig: met een nalevingspercentage van bijna 93% scoort deze sector bovengemiddeld. Deze cijfers tonen aan dat de intensieve samenwerking tussen de gemeente en lokale verstrekkers vruchten afwerpt, wat bijdraagt aan een veiligere en gezondere omgeving voor onze jongeren.

7.2 Riolering

Portefeuillehouder(s): M. Pijnenburg

Domein: Stad & Omgeving

Wat wilden we bereiken?

Beheren van een gezonde grondwaterstand

Nadelige gevolgen van de grondwaterstand zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van maatregelen doelmatig is en niet tot de taak van een waterschap, een provincie of het Rijk behoort.

Wat gingen we er voor doen?

Monitoren grondwaterstand

Sinds 2009 is er een gemeentelijk grondwatermeetnet actief met 60 peilbuizen. Om trends te kunnen bepalen en daarop het beleid te kunnen aanpassen is het van belang om te kunnen beschikken over continue, betrouwbare en aansluitende meetreeksen over een zo lang mogelijke periode. Het monitoren van de meetdata is nodig om tijdig te kunnen ingrijpen als instrumenten falen of oorzaak en gevolg analyse te kunnen doen bij klachten/meldingen.

De monitoring van het gemeentelijk grondwatermeetnet is opnieuw aanbesteed samen met 25 andere gemeenten. Uitkomst van deze aanbesteding is dat deze taak is overgedragen aan een nieuwe contractpartij. Door hierin samen te werken vallen de jaarlijkse kosten op langere termijn lager uit dan als we dat ieder voor zich zouden doen. Ook is veel tijd gaan zitten om de meetgegevens automatisch aan te kunnen leveren volgens de wettelijke verplichtingen vanuit Basisregistratie Ondergrond. Gemeente Harderwijk wordt hierin ondersteund vanuit Meerinzicht.

Wat wilden we bereiken?

Verzorgen afvoer van water

Het zorgdragen voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater, overtollig hemelwater en overtollig grondwater ter bescherming van de volksgezondheid en milieu.

Wat gingen we er voor doen?

Zorg dragen voor waterafvoer en watertransport

Dit is een wettelijke zorgtaak. In het IBOR zijn hiervoor kwaliteitsambities geformuleerd.

Er is gewerkt volgens kwaliteitsambities van het IBOR. Voorbeelden zijn beheer en onderhoud rioolgemalen/randvoorzieningen, onderhoud watergangen, goten/kolken zuigen, reiniging riolering, plaatsen bladkorven (voorkomen belemmering afstroming via molgoten en kolken).

Uitvoeren projectmatige werkzaamheden

Uitvoeren projectmatige werkzaamheden.

- Vaststellen Systeembeschrijving Stedelijk Water
- Verwijderen onnodige verharding Lorentzstraat (bepalen bijdrage vanuit BuRWKA middelen). En zo zijn er nog ca. 10 meekoppelkansen op korte termijn.

- Raadsbesluit differentiatie tarief riool- en waterzorgheffing
 - Actualiseren Meet- en Monitoringsplan Afvalwaterketen Harderwijk-Ermelo-Putten, (naast voor kwantiteit ook kwaliteit)
 - Bodemonderzoek wadi's.
 - Plan van aanpak hitte in huurwoningen woningbouwcorporaties
-
- Systeembeschrijving Stedelijk water is 70% gereed.
 - Voorbereiding van vervangen zuidelijk fietspad Lorentzstraat door groen is in volle gang. BuRWKA middelen zijn ingezet als bijdrage aan vergroenen Biezenplein en een aantal deelprojecten binnen revitalisering Binnenstad.
 - Onderzoek naar de mogelijkheden voor differentiatie tarief riool- en waterzorgheffing is 60% gereed.
 - Actualiseren Meet- en monitoringplan afvalwaterketen is 'ingehaald' door urgentere opgave vanuit Kaderrichtlijn Water: vergunningverlening, toezicht en handhaving bedrijfsmatige lozingen op gemeentelijk rioolstelsel.
 - Voor bodemonderzoek wadi's loopt een uitvraag (gefaseerd).
 - Er heeft een startoverleg plaatsgevonden met woningbouwcorporaties, GGD, een aantal zorgpartners en waterschap volgens methodiek Menukaart hitte (50% subsidie vanuit Provincie Gelderland).

Monitoren afvalwaterketen

Middels vaste meetopstellingen wordt het waterniveau in het rioolstelsel op verschillende locaties gemeten. Monitoring houdt in dat meetdata continu in de gaten wordt gehouden zodat tijdig kan worden ingegrepen als er iets mis is met de meetinstrumenten zelf of te kunnen beoordelen of het systeem heeft gewerkt zoals bedoeld bij bepaalde belasting (bijvoorbeeld een neerslag gebeurtenis waarbij wateroverlast is opgetreden).

Afgelopen jaar hebben we dankbaar gebruik kunnen maken van de meetgegevens vanuit de afvalwaterketen om het verbeterde rioolmodel te kunnen afstellen. Dit rioolmodel gebruiken we om uit te kunnen rekenen wat er gebeurt als het een hele zware regenbui zou vallen. En om uit te kunnen rekenen wat wel en niet werkt om problemen door wateroverlast te voorkomen.

De metingen worden gedaan met gevoelige elektronica die niet zo goed tegen de omstandigheden in een rioolbuis kunnen. Daardoor valt een meetsysteem best vaak uit. En omdat deze onderdelen onzichtbaar onder de grond verstopt zitten, duurt het soms best lang voordat we er achter komen dat er iets mis mee is. Het lukt steeds beter om storingen en afwijkingen sneller automatisch te ontdekken zodat we er een monteur heen kunnen sturen om het te repareren.

Samenwerken in de regio

Sinds 2006 werken we in werkregio Noord Veluwe samen op het gebied van Riolerings, Water en Klimaatadaptatie. Dit doen we vooral voor onderwerpen/opgaven die om een gemeentegrens overstijgende aanpak vragen zoals droogte, grondwateroverlast en aanpak indirecte lozingen. Financiële bijdragen vanuit het Rijk/Provincie kunnen alleen via zo'n werkregio worden aangevraagd.

Deze samenwerking loopt door. Een nieuw aandachtspunt op de regionale agenda is bedrijfsmatige lozingen op gemeentelijke rioolstelsels. Volgens landelijke metingen zitten daar ongezonde stoffen bij die minder goed uit het water kunnen worden gehaald door de riool water zuiveringen. Deze stoffen (bijvoorbeeld PFAS) komen uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht (in ons geval het Veluwemeer). Dat is niet goed voor de planten en dieren die daarin leven. Het is ook van de redenen dat Nederland achterblijft in het behalen van de doelen vanuit de Kader Richtlijn Water (2000). We willen daarom weten waar deze stoffen vandaan komen en kijken wat er aan gedaan kan worden om dit te verminderen.

Beleidsuitwerking en uitvoeringsagenda

De recent vastgestelde BuRWKA vormt de basis voor het in stand houden van het bestaande riolsysteem. Door de snelle groei van gemeente Harderwijk na de 2e wereldoorlog neemt de vervangingsopgave voor de riolering vanaf 2025 alleen maar toe (de levensduur van riolering is gemiddeld 75 jaar). Daarnaast vormt de BuRWKA de basis om ons voor te bereiden op de effecten van klimaatverandering.

De strategische visieonderdelen uit de Beleidsuitwerking en uitvoeringsagenda Riolering, Water en Klimaatadaptatie zijn 1-op-1 overgenomen in de vastgestelde Omgevingsvisie Harderwijk 2040. Dit betekent dat de uitvoeringsagenda van de BuRWKA aansluit bij de principes en ambities uit de omgevingsvisie.

Zoals gemeld via TuRap is het afgelopen jaar geconstateerd dat de uitvoeringsagenda niet geheel in balans is met de beschikbare personele capaciteit (ook door personeelsverloop). In deze agenda zijn meer activiteiten in 2025/2026 gepland dan we aan kunnen. Dat is ook terug te zien bij de toelichting bij maatregel *Uitvoeren Projectmatige Werkzaamheden*. Er is wel voortgang, maar het duurt allemaal langer dan gepland.

Een overzicht van resultaten die vorig jaar zijn behaald:

1. De monitoring afvalwaterketen en grondwater is in regionaal verband voortgezet. Door de dataservice voor de gemeentelijke grondwatermeetnetten en hoge resolutie neerslagradar gezamenlijk aan te besteden zijn besparingen gerealiseerd op de de jaarlijkse kosten voor deze diensten;
2. De gemeentelijke rioolbeheergegevens zijn getoetst op de landelijke standaard Gegevenswoorden Boek Stedelijk Water. Doel hiervan is een vereenvoudiging en minder foutgevoelige gegevensuitwisseling met andere organisaties;
3. De achterstand die was opgelopen met de verwerking van revisiegegevens van nieuw aangelegde rioolstelsel is ingelopen;
4. Het 10-jarlijks onderzoek naar hydraulische capaciteit van het stedelijk watersysteem is 80% gereed;
5. Het riool incidentenplan is geactualiseerd (om de 3 jaar);
6. Het hoofdtransportriool is geïnspecteerd vanaf de Verkeersweg tot aan de rioolwater zuivering installatie Harderwijk;
7. Er is een bijdrage geleverd aan een regionaal strategisch communicatieplan voor het scenario van chronisch hoge grondwaterstanden als gevolg van een lange periode van neerslagoverschot óf het scenario van droogte als gevolg van een lange periode van neerslagtekort;
8. In gebiedsontwikkelingen Waterfront, Nieuw Weiburg en Kranenburg is veel tijd besteed om tot een klimaat adaptief ontwerp te komen;
9. Het Albert Verweyplein en Biezenplein zijn vergroend;
10. Er is een technische studie uitgevoerd naar de bouwstenen om het Triasplein klimaatbestendiger te kunnen maken;
11. Er is een technische studie uitgevoerd naar de mogelijkheden om bedrijventerrein Overveld te kunnen vergroenen;
12. De doelen voor Water en Klimaatadaptatie zijn meegenomen bij de actualisatie van het Programma van Eisen voor de Openbare Ruimte;
13. Op verzoek van Morgencollege en Jongeren Advies Bureau (IVN) heeft gemeente Harderwijk en Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland begeleiding georganiseerd voor een schoolproject van het Morgen College rondom het thema *Natuurbrandrisico Sonnevank*;
14. Deelname NK tegelwippen 2025;
15. Voortzetting Tegeltaxi;
16. Er zijn aan 112 adressen subsidies verstrekt voor het groener en klimaatbestendiger maken van woning en tuin;

17. Een onverwachte ontwikkeling is het signaal vanuit de hogere overheid aan gemeenten dat er vanuit Kaderrichtlijn Water een noodzaak wordt gevoeld voor een bronaanpak indirecte lozingen door bedrijven. Gemeenten hebben hier een wettelijke taak omdat zij bevoegd gezag zijn voor vergunning verlening, toezicht en handhaving van lozingen op het gemeentelijk rioolstelsel. Deze taken zijn belegd bij de omgevingsdiensten. En waterschappen hebben in bepaalde gevallen een adviserende rol. Er is afgelopen jaar veel overlegd gepleegd om te kunnen bepalen wat dit signaal concreet betekent voor de verschillende organisaties en hun onderlinge samenwerking.

Ook zijn we aan het uitvinden hoe we tijdig mee-koppel-kansen voor klimaatadaptatie binnen en buiten de organisatie kunnen benutten en hoe we de beschikbaar gestelde middelen inzetten. Dat hebben we bijvoorbeeld gedaan door bij collega's het nieuwe beleid voor groen en blauw actief onder de aandacht te brengen en in overleg met projectleiders en beleidsadviseurs een lijst met mee-koppel-kansen op de korte en lange termijn op te stellen.

Wat wilden we bereiken?

Voorkomen van wateroverlast

Onacceptabele hinder en schade door extreme neerslag voorkomen.

Wat gingen we er voor doen?

In stand houden bestaand rioolstelsel

Volgens methodiek risico gestuurd beheer.

Een deel van het rioolstelsel ligt er al zo lang dat we er rekening mee moeten houden dat het een keer vervangen moet gaan worden. En dat kost best veel geld. En omdat de hele weg open gegraven moet worden zorgt dat ook voor veel (verkeers)hinder. Als we niet tot het allerlaatst wachten kunnen we de levensduur nog flink verlengen door aan de binnenkant van de rioolbuis een grote kunststof kous in te laten brengen. Dat is goedkoper dan vervangen en zorgt voor minder hinder omdat er niet gegraven hoeft te worden. Hoe dan ook, de kosten om het bestaande rioolstelsel in stand te houden gaan langzaam maar zeker stijgen. Om die stijging te beperken willen we niet onnodig veel onderhoud doen aan riolen die niet zo belangrijk zijn, maar voorkomen dat we net te laat zijn met de riolen die wel belangrijk zijn. Dat noemen we "risico gestuurd beheer". Er is een speciaal computerprogramma aangeschaft dat ons daarbij gaat helpen.

7.3 Afval

Portefeuillehouder(s): E. Enklaar

Domein: Stad & Omgeving

Wat wilden we bereiken?

Opslaan en verwerken van afval

Het op een milieuvriendelijke en efficiënte manier inzamelen, opslaan, vervoeren en verwerken van huishoudelijk afval en grondstofstromen. Dit gebeurt op een manier die makkelijk en gebruiksvriendelijk is voor inwoners en tegen aanvaardbare en kostendekkende afvaltarieven.

Wat gingen we er voor doen?

Inzamelen en verwerken van afval

De afvalstoffen worden zo veel mogelijk hergebruikt en gerecycled, en anders zo duurzaam mogelijk verwerkt. De effectiviteit van het afval- en grondstoffenbeleid wordt gemeten d.m.v. meerdere kritische prestatie-indicatoren.

Regulier beleid

Afval en grondstof resultaten 2025:

- Totaal huishoudelijk afval (kg/ inw): 442
- Scheiding: (%): 78
- Recycling (%): 60
- Fijn restafval (kg/ inw): 74
- Grof restafval (kg/ inw): 21

Exploiteren milieustraat met kca-depot

De exploitatie van de milieustraat en het KCA-depot wordt uitgevoerd door PreZero.

Regulier beleid

De exploitatie van de milieustraat en het KCA-depot is overgedragen van PreZero naar Omrin. De keuze voor een publieke partij biedt Harderwijk meer zeggenschap en schaalvoordelen, wat resulteert in een kostenefficiënte afvalverwerking zonder winstoogmerk. Als duurzame partner ondersteunt Omrin de gemeente bij het effectief verwezenlijken van haar circulaire doelstellingen.

Bijstellen en monitoren afvalstoffenbeleid

Het afval- en grondstoffenbeleid en de effectiviteit daarvan wordt gemeten o.b.v. de VANG (Van Afval Naar Grondstof) resultaten.

Regulier beleid

De VANG-resultaten bevestigen de effectiviteit van het afval- en grondstoffenbeleid. Met een restafvalhoeveelheid van 97 kg per inwoner en een scheidingspercentage van 78% behoort Harderwijk tot de landelijke top binnen haar stedelijkheidsklasse. De voortgang wordt nauwgezet gevolgd via de VANG-monitor en de Benchmark Huishoudelijk Afval (HHA), waarbij de focus steeds sterker verschuift naar het optimaliseren van de grondstofkwaliteit.

Compenseren inwoners met medisch afval

De KPI die voor deze doelstelling bijgehouden dient te worden is hoeveel restafval containers en (extra) medische afvalpassen zijn uitgegeven aan hulpbehoevende. Daarnaast dient er bijgehouden te worden wat de gemiddelde aanbiedingen zijn van minicontainers (per jaar) en wat de gemiddelde aanbiedingen zijn (per jaar) van de ondergrondse containers.

Regulier beleid

Ter compensatie van de variabele afvalkosten is in 2025 de medische afvalpas effectief ingezet, waarmee inwoners met onvermijdelijk medisch afval (zoals incontinentiemateriaal) kosteloos gebruik kunnen maken van de restafvalcontainers.

Innen afvalstoffenheffing

Het registreren van het aantal aanbiedingen restafval en het innen van afvalstoffenheffing. De effectiviteit van de afvalstoffenheffing wordt beoordeeld o.b.v. de mate van kostendekkendheid (in %).

Regulier beleid

Uitbreiden strategische locaties

Uitbreiden van locaties waar textiel en glas aangeboden kunnen worden.

Regulier beleid

Er zijn 6 extra textiel containers geplaatst en er is 1 extra glascontainer geplaatst ten behoeve van de milieustraat.

PMD pilot

De PMD-pilot is in 2023 afgerond. In 2024 wordt het PMD-adviesrapport besproken met het College en de Raad, waarna er mogelijk een beleidswijziging zal plaatsvinden voor het scheidingsmodel van PMD in de gemeente Harderwijk, afhankelijk van de gemaakte keuze.

Specifiek beleid

Uit de pilot blijkt dat het huidige nascheidingsmodel jaarlijks goedkoper en effectiever is dan bronscheiding, met een positief nascheidingspercentage van **49,3%** in 2025. Terwijl zelf scheiden vaak tot afkeur door vervuiling leidt, garandeert de centrale installatie een hoger nascheidingspercentage die de komende jaren zal doorgroeien naar **65%**. Hiermee kiest de gemeente voor de meest duurzame en kostenefficiënte verwerking van ons restafval.

Grondstoffenplan 2026-2030

In 2024 en 2025 wordt samen met het College en de Raad het proces gestart voor het Grondstoffenplan 2026-2030. In dit lange termijnplan wordt uiteengezet hoe de verdere daling van restafval en de verhoging van grondstofscheiding gerealiseerd zullen worden.

Specifiek beleid

Het Grondstoffenplan (GSP) 2026-2030 is door de Raad goedgekeurd. Het plan is gericht op het verminderen van de hoeveelheid grof en fijn restafval, het verbeteren van kwaliteit van grondstoffen en het beheersbaar houden van stijgende kosten. Vanaf 2026 wordt het GSP uitgevoerd. Het doel is 60 kg restafval per inwoner per jaar in 2030.

Toetreding Fryslân Milieu en oprichting regionale inzamelorganisatie Veluwe B.V.

Het proces voor het aandeelhouderschap van Omrin is in 2023 afgerond. In 2024 en 2025 wordt er gewerkt aan de oprichting van Veluwe Milieu B.V., de eigen regionale inzameldienst. Op basis van, onder andere, de gemaakte keuzes voor het PMD-scheidingsmodel en het Grondstoffenplan zal het beleid worden vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst en vervolgens uitgevoerd worden door de inzameldienst.

Specifiek beleid

In 2025 zijn de voorbereidingen voor de nieuwe regionale inzameldienst Veluwe Milieu B.V. afgerond, zodat de inzameling op 1 januari 2026 officieel van start kon gaan. Daarbij zijn de definitieve kaders uit het Grondstoffenplan en het gekozen nascheidingsmodel voor PMD vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst. Hiermee is de basis gelegd voor een efficiënte en toekomstbestendige afvalinzameling in eigen beheer.

Afschaffing van het 2 keer gratis aanbieden van grof huishoudelijk restafval op de milieustraat

Afschaffing van het 2 keer gratis aanbieden van grof huishoudelijk restafval op de milieustraat

Nieuw beleid

Per 1 januari 2025 is de regeling voor twee gratis bezoeken aan het milieupark afgeschaft en geldt er een vast tarief voor het aanbieden van grof huishoudelijk restafval. Deze maatregel stimuleert een betere scheiding van herbruikbare grondstoffen en draagt bij aan het beheersbaar houden van de afvalstoffenheffing.

Sluiten PMD brengpunt op de milieustraat

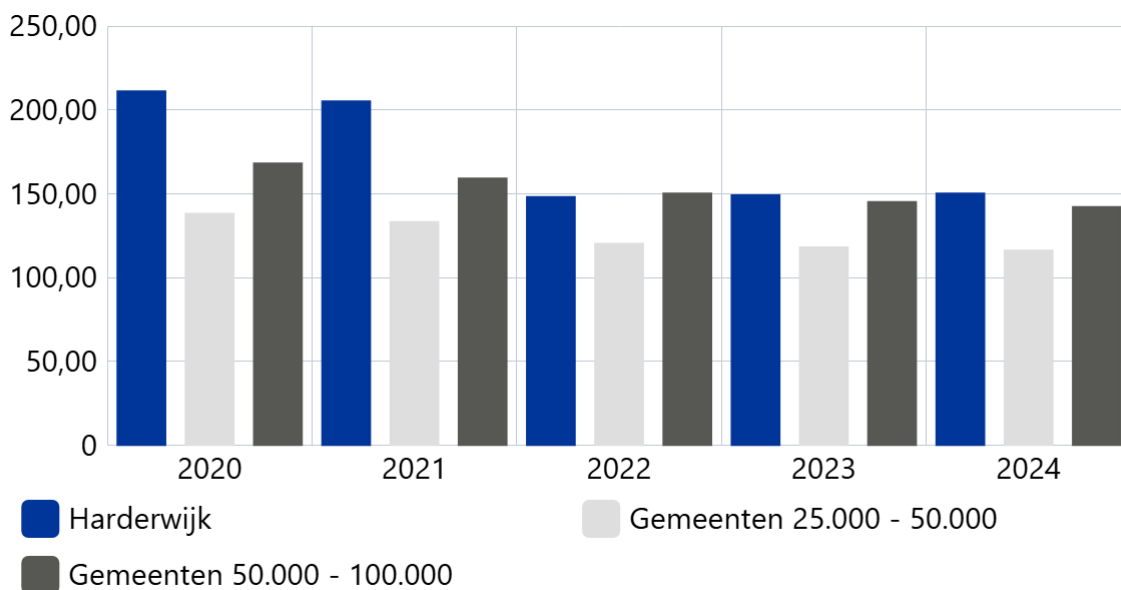
PMD dient enkel via de restafvalcontainers aangeboden te worden.

Nieuw beleid

De PMD-pilot is stopgezet en daarom is ook het PMD-brengpunt op het milieupark per 1 januari 2025 gesloten. PMD wordt nu via de restafvalcontainer aangeboden en via een nascheidingsmodel teruggewonnen.

Verplichte beleidsindicatoren 7.3 Afval

Omvang huishoudelijk restafval in kg per inwoner

Bron: CBS

Deze cijfers geven het totaal opgehaalde restafval inclusief verpakkingsmateriaal van Plastic, Metalen en Drankenkartons (PMD) weer. Omdat gemeente Harderwijk het PMD uit het restafval laat nascheiden door de afvalverwerker (Omrin), geeft dit een vertekend beeld. Vanaf eind 2021 publiceert CBS de cijfers voor 2020, exclusief PMD.

7.4 Milieubeheer

Portefeuillehouder(s): M. Pijnenburg

Wat wilden we bereiken?

Een duurzamer en leefbaarder gemeente Harderwijk

We werken aan een duurzame en toekomstbestendige gemeente Harderwijk. Duurzaamheid is dan ook een leidend principe in ons handelen. Waarbij in de omgevingsvisie een duurzame ontwikkeling is gedefinieerd als een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden voor toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien, in gevaar te brengen. We zorgen met iedere nieuwe duurzame ontwikkeling dat onze impact op onze leefomgeving verkleind.

Milieukwaliteit is een belangrijk onderdeel van de beleving van de fysieke leefomgeving. Hierbij hebben we het over de milieuaspecten zoals geluid, geur, bodem, externe veiligheid, luchtkwaliteit en milieugezondheidskwaliteit. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is het milieubeleid integraal opgenomen in onze Omgevingsvisie, waarbij de natuurlijke systemen (bodem, water, natuur en klimaat) leidend zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling. De uitvoeringsaspecten van dit milieubeleid worden vertaald in het omgevingsplan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen zorgen we ervoor dat de milieueffecten acceptabel zijn en ten minste voldoen aan de wettelijke eisen, met het oog op een duurzamer en gezonder Harderwijk en Hierden in 2040.

Wat gingen we er voor doen?

Uitvoeren uitvoeringsprogramma Duurzaamheid

Op basis van uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2025-2026 wordt gewerkt aan de duurzaamheidsdoelstellingen zoals opgenomen in de Omgevingsvisie. Deze projecten dragen minimaal bij aan de doelstellingen van één van de volgende vier pijlers: circulariteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie.

In de uitvoeringsagenda duurzaamheid staan de projecten benoemd, waaraan wordt gewerkt in 2025. Naast de doorlopende en terugkerende projecten zoals de tegeltaxi, de wijkprocessen om de Zeebuurt en Stadsweiden aardgasvrij te maken, doorontwikkelen van het duurzaamheidsloket en inspiratiesessies, starten er ook nieuwe projecten. Denk hierbij aan het vergroenen van openbare pleinen, onderzoek naar de mogelijkheden voor een circulair ambachtscentrum en inwoners stimuleren hun woningen te isoleren. Een aandachtspunt blijft netcongestie. Hiervoor blijven we de ontwikkelingen volgen en waar nodig en mogelijk zelf gezocht naar oplossingen om de energietransitie-doelen te kunnen blijven realiseren.

Elk jaar verschijnt er een voortgangsrapportage duurzaamheid. Hierin is te lezen wat er in het jaar is uitgevoerd en welke resultaten er zijn behaald.

In 2025 zijn projecten zoals opgenomen in de uitvoeringsagenda 2025/2026 uitgevoerd. Hierbij een aantal resultaten:

- De tegeltaxi heeft 5 keer gereden in 2025. In totaal is er voor 1.994 m² aan tegels opgehaald.
- Duurzaamheidsloket Duurzaam In Harderwijk is gestart vanaf 1 maart. Hier kunnen inwoners terecht voor informatie over het verduurzamen van hun woning en/of tuin.
- Het Biezenplein is vergroend.
- Sinds 6 juni is de subsidieregeling lokale isolatieaanpak beschikbaar voor particuliere woning eigenaren met een slecht geïsoleerde woning en een WOZ-waarde tot 429.300 (Peildatum 1 januari 2022).
- Voor het project Windenergie Lorentz is besloten een doorstart te maken. Fase 1 is afgerond.

Voor een uitgebreider toelichting op wat in 2025 is gedaan en welke resultaten zijn behaald verwijzen we u naar de jaarlijkse voortgangsrapportage duurzaamheid.

De ODVeluwe voert voor ons milieutaken uit

De Omgevingsdienst Veluwe voert veel milieutaken voor ons uit. Voor een groot deel van de milieutaken is de uitvoering door een omgevingsdienst een wettelijke verplichting.

De omgevingsdiensten ODNV en OVIJ zijn met ingang van 1 januari 2024 gefuseerd. Bij de nieuwe omgevingsdienst, de Omgevingsdienst Veluwe (ODVeluwe), hebben wij hetzelfde takenpakket belegd als eerder bij de ODNV. Voor zover het tot hun takenpakket behoort, voert de ODVeluwe nieuwe taken als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet vanaf 1 januari 2024 voor ons uit. De meest in het oog springende zijn nieuwe bodemtaken, andere nieuwe taken, zoals het vaststellen van de Basis Geluid Emissie voor gemeentelijke wegen, bereidt de Omgevingsdienst voor.

Het verplichte takenpakket van de ODVeluwe bestaat uit de milieu VTH-taak (VTH = vergunningen, toezicht en handhaving). Dit is het zogenaamde basistakenpakket. Onderdeel van deze taak is ook de specifieke milieu-expertise die nodig is om de milieu VTH-taken uit te kunnen voeren. Het gaat met name om de milieu-expertise, geluid, bodem, luchtkwaliteit, geur en externe veiligheid. Ook het behandelen van milieuklachten over bedrijfsmatige activiteiten is een basistaak.

De ODVeluwe heeft ook een wettelijke taak als het gaat om asbest. De ODVeluwe is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving op de asbestregelgeving. Dit omvat het beoordelen van sloopmeldingen, toezicht houden op asbestsaneringen en het handhaven van de regels rondom het verwijderen en verwerken van asbest.

Een ander belangrijk onderdeel van de taken van de ODVeluwe zijn de plustaken. Dit zijn milieutaken die niet behoren tot het basistakenpakket. Gemeenten kunnen zelf besluiten om plustaken onder te brengen bij de omgevingsdienst. De plustaken die de ODVeluwe voor gemeente Harderwijk uitvoert, bestaat uit adviseren over milieuthema's en natuur & ecologie, bijvoorbeeld voor gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan.

Voor de uitvoering van de taken stelt de ODVeluwe jaarlijks een programmabegroting en een samenwerkingsovereenkomst op. De programmabegroting is de basis voor de samenwerkingsovereenkomst. De begroting en de overeenkomst zijn opgebouwd uit de programma's Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving en Advies. De programma's zijn opgebouwd uit producten, bijvoorbeeld vergunningen, controles en adviezen.

De Omgevingsdienst Veluwe heeft in 2025 de bij hen belegde milieutaken uitgevoerd op basis van de programmabegroting 2025 en de samenwerkingsovereenkomst 2025. Voor een groot deel van de milieutaken is de uitvoering door een omgevingsdienst een wettelijke verplichting. Het gaat dan om de milieu VTH-taken.

In de samenwerkingsovereenkomst zijn de milieutaken verdeeld over 3 programma's: Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving en Advies. De programma's zijn opgebouwd uit producten waaraan een planning in aantal of te besteden uren is gekoppeld. Voor de planning met de ODVeluwe gebruik van kentallen op basis van de ervaring van voorgaande jaren.

De omvang van het programma Toezicht & Handhaving is redelijk goed te plannen. Naast toezicht op de naleving van milieuregels en handhavend optreden bij overtredingen is ook de afhandeling van milieu klachten onderdeel van dit programma. De uitvoering van het programma Toezicht & Handhaving komt goed overeen met de planning.

De uitvoering van de programma's Vergunningverlening en Advies zijn lastiger te plannen omdat de uitvoering sterk afhankelijk is van de vraag. Voor het programma Vergunningverlening is de ODVeluwe afhankelijk van het aantal ingediende aanvragen en milieumeldingen. Ondanks deze afhankelijkheid ligt de uitvoering redelijk in lijn met de planning. Ook voor het programma Advies, waarvoor het aantal adviesverzoeken voor gemeentelijke projecten maatgevend is, was de vraag lager dan de planning maar nog steeds redelijk in lijn met de planning.

Stimuleren van verduurzaming d.m.v. subsidies

Gemeente Harderwijk stelt verschillende subsidies beschikbaar voor inwoners en bedrijven om te verduurzamen.

- De subsidie klimaatadaptieve voorzieningen, helpt inwoners en bedrijven bij het treffen van voorzieningen op privaat terrein die helpen de effecten van de klimaatverandering te beperken. Denk hierbij aan groendak, waterbuffer of het planten van een boom.

- Woningeigenaren van een slecht geïsoleerde woning met een WOZ-waarde tot € 429.300 (peildatum 1 januari 2022), kunnen in aanmerking komen voor de subsidie lokale aanpak isoleren. Deze subsidie kan ook aangevraagd worden door eigenaren die niet door een bedrijf, maar zelf de isolatie willen aanbrengen.
- Om schoolpleinen te vergroenen, is er voor scholen de subsidie groene schoolpleinen beschikbaar zolang het subsidieplafond nog niet is bereikt.

In 2025 waren er vier subsidieregelingen om duurzaamheid te stimuleren.

- Voor de subsidie klimaatadaptieve voorzieningen, is 112 keer een subsidie uitgekeerd. Waarbij het subsidieplafond specifiek voor de maatregel buitenzonwering al halverwege het jaar was bereikt. Naast de zonwering is de subsidie gebruikt voor de aanschaf van een regenton, planten van bomen, realiseren van een waterbuffer of groen dak.
- Sinds 6 juni is de subsidieregeling lokale isolatieaanpak beschikbaar voor particuliere woning eigenaren met een slecht geïsoleerde woning en een WOZ-waarde tot 429.300 (Peildatum 1 januari 2022). Het aantal aanvragen is sindsdien langzaam toegenomen. Uiteindelijk zijn in 2025 24 aanvragen goedgekeurd.
- Aan vier scholen is in 2025 een subsidie uitgekeerd voor de realisatie van een groen schoolplein.
- In 2025 is aan een te vestigen bedrijf op Lorentz III een subsidie uitgekeerd. Eind 2025 is nog een subsidieaanvraag ontvangen. Deze wordt in 2026 afgehandeld.

Alle vier de subsidies zijn ook in 2026 beschikbaar.

Verduurzamen openbare ruimte

Het beschikbaar gestelde duurzaamheidsfonds zetten we in om de verduurzaming in de gemeente te stimuleren en te versnellen. Op basis van de in 2023 vastgestelde kaders van het duurzaamheidsfonds, zijn we in 2024 onder andere gestart met de subsidie voor groene schoolpleinen, acties om inwoners en bedrijven hun eigen terrein te vergroenen en waar mogelijk worden duurzaamheidsmaatregelen meegenomen bij werkzaamheden in de openbare ruimte. In 2025 zetten we deze uitvoering door en starten onder andere met het vergroenen van openbare pleinen, onder andere het Biezenplein.

In 2025 is het Biezenplein vergroend. Vanwege de omliggende scholen is geprobeerd dit zoveel mogelijk te doen tijdens de schoolvakanties. In totaal is er 1.000 m2 verharding vergroend. Onder andere door het plaatsen van bomen.

Daarnaast is in 2025 voor een aantal projecten de voorbereidingen gestart (participatie en schetsontwerpen), welke in 2026 op de planning staan om gerealiseerd te worden. Zo wordt onder andere het parkeerterrein rond winkelcentrum Stadsdennen vergroend en zijn er onderhoudswerkzaamheden in de Gruttomeen en Couperuslaan waar duurzaamheidsambities een plek krijgen.

Uitvoeren Schone Lucht Akkoord

Het Schone Lucht Akkoord bestaat uit een groot aantal maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. De gemeente Harderwijk is een inspanningsverplichting aangegaan door het Schone Lucht Akkoord te ondertekenen. Niet alle maatregelen zijn voor ons van toepassing, bijvoorbeeld omdat bepaalde activiteiten niet plaatsvinden op het grondgebied van de gemeente Harderwijk. We zetten structureel in op het verbeteren van de luchtkwaliteit in de gemeente Harderwijk aan de hand van het Schone Lucht Akkoord. Waar nodig doen wij dat samen met de ODVeluwe waar wij de advisering over luchtkwaliteit hebben ondergebracht.

Voor het Schone Lucht Akkoord is ingezet op participatie & citizen science door leerlingen de luchtkwaliteit te laten meten met behulp van snuffelfietssensoren (fijnstof) en palmesbuisjes die de NO2 meten. Deze buisjes zijn ook aan bewoners Waterfront gegeven voor metingen luchtkwaliteit N302. De leerlingen presenteren hun eerste resultaten en aanbevelingen aan de gemeente in het eerste kwartaal van 2026. Hierna neemt een nieuwe groep leerlingen het stokje over. Door deze opeenvolgende metingen de komende jaren brengen we de lokale luchtkwaliteit steeds gedetailleerder in kaart, als waardevolle aanvulling op de officiële CIMLK-metingen. Deze data helpen de gemeente om het schone-luchtbeleid op de lange termijn gericht aan te scherpen.

Daarnaast dragen projecten als duurzaam inkopen (MVOI) en emissieloos bouwen bij aan de doelen van het Schone Lucht Akkoord.

Wat wilden we bereiken?

Een goede milieukwaliteit

Milieukwaliteit is een belangrijk onderdeel van de beleving van de leefomgeving. Hierbij hebben we het over de milieuaspecten zoals geluid, geur, bodem, externe veiligheid, luchtkwaliteit en milieugezondheidskwaliteit. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zijn gemeenten verplicht een omgevingsvisie op te stellen waar het milieubeleid integraal in is opgenomen. De uitvoeringsaspecten van het milieubeleid in de omgevingsvisie worden vertaald in het omgevingsplan. De milieuaspecten zijn van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen waarbij de effecten van de ontwikkeling acceptabel moeten zijn en tenminste voldoen aan de wettelijke eisen.

Wat gingen we er voor doen?

De Omgevingsdienst haar taken laten uitvoeren

Kort samengevat voert de Omgevingsdienst Noord Veluwe (ODNV) de volgende milieutaken uit:

- adviseren over het milieudeel van de omgevingsvergunning voor vergunningsplichtige bedrijven;
- behandelen van diverse meldingen (Activiteitenbesluit, slopen, mobiel breken bouw- en sloopafval);
- behandelen van milieuklachten over bedrijfsmatige activiteiten;
- uitvoering van het milieutoezicht op deze bedrijven en op (asbest)sloopwerkzaamheden;
- adviseren over geluid, bodem, luchtkwaliteit, geur en externe veiligheid;
- bestrijding en aanpak van milieu-incidenten
- adviseren over natuur en ecologie

Regulier beleid

De basis voor de uitvoering van de taken die de ODVeluwe uitvoert ligt vast in de Gemeenschappelijke Regeling en de programmabegroting. De programmabegroting is vertaald naar een samenwerkingsovereenkomst. De samenwerkingsovereenkomst is opgebouwd uit de programma's Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving en Advies. met producten. In "De ODVeluwe voert voor ons milieutaken uit" is een inhoudelijke toelichting opgenomen over de uitvoering.

Uitvoeren bodemtaken

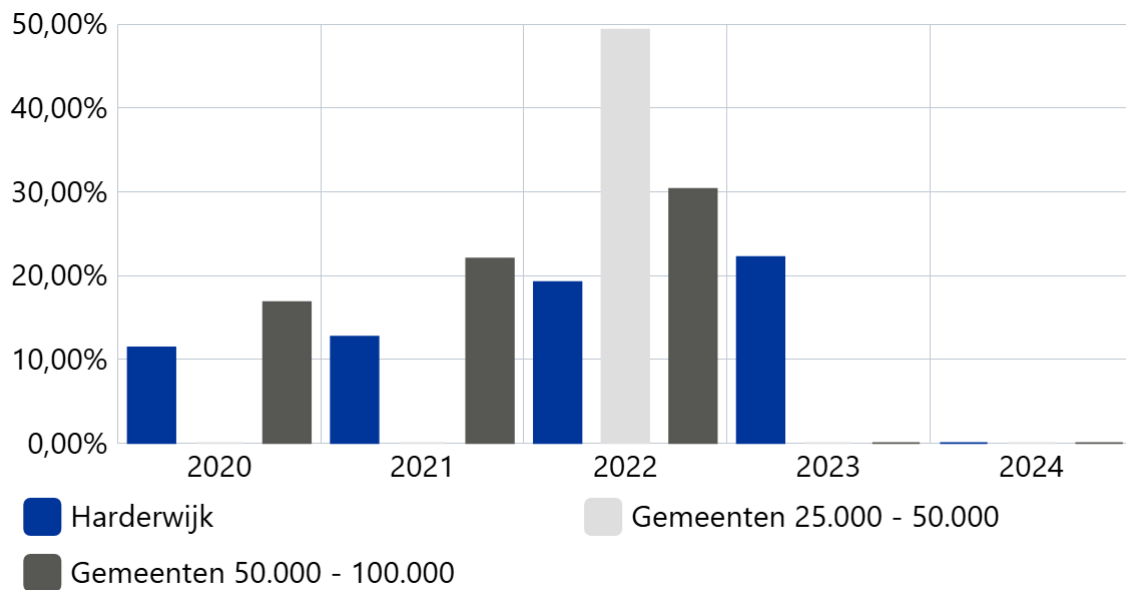
Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 krijgt de gemeente nieuwe taken. Dat zijn in ieder geval bodemtaken waarvoor tot 1 januari 2024 het bevoegd gezag verschuift van provincie naar de gemeente en een aantal nieuwe bodemtaken. De omgevingsdienst bereidt de nieuwe taken voor en stelt voor de financiering een voorstel voor een begrotingswijziging op.

Specifiek beleid

De nieuwe bodemtaken maken onderdeel uit van het takenpakket en de begroting van de ODVeluwe.

Verplichte beleidsindicatoren 7.4 Milieubeheer

Hernieuwbare elektriciteit

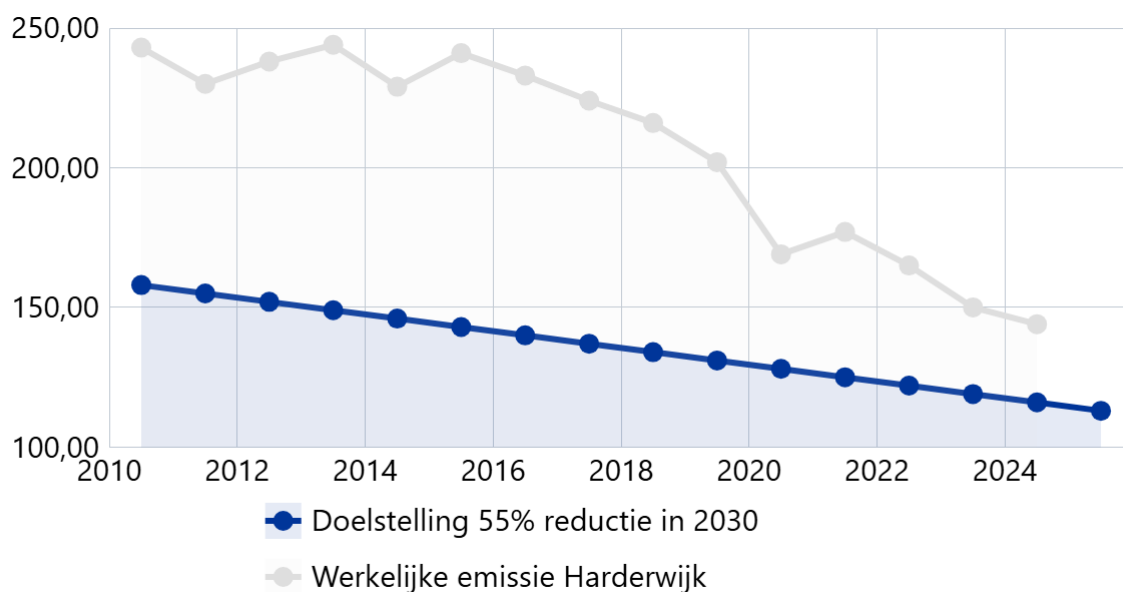

Bron: Klimaatmonitor-RWS

Door de productie van meer zonne-energie blijft het percentage duurzame elektriciteit ten opzichte van het totale elektriciteitsverbruik stijgen. In 2022 was de toename groter door de ingebruikname van het zonnepark Harderwijk. Of de stijging de komende jaren door zet is lastig te voorspellen. Denk hierbij aan factoren als netcongestie en afschaffing salderingsregeling die deze ontwikkeling remmen.

Facultatieve beleidsindicatoren 7.4 Milieubeheer

CO²-emissie per ton excl. CO²-uitstoot auto(snel)wegen

Bron: Klimaatmonitor

De afgelopen jaren is de CO₂-uitstoot gedaald. Dit komt deels door gemeentelijke ontwikkelingen, zoals verduurzaming van de woningvoorraad en realisatie van zonnecarport Harderwijk en deels door autonome ontwikkelingen zoals energiebesparing door de hogere energieprijzen door de oorlog in Oekraïne in 2022. De huidige reductie is nog onvoldoende om op termijn de landelijke tussendoel van 55% reductie in 2030 ten opzichte van 1990 te halen.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Portefeuillehouder(s): M. Pijnenburg

Domein: Stad & Omgeving

Wat wilden we bereiken?

Het verzorgen van een laatste rustplaats

Creëren en in stand houden van een functionele en piëteitsvolle laatste rustplaats toegankelijk voor een ieder. De gemeente heeft de plicht op grond van de wet op de lijkbezorging om een gemeentelijke begraafplaats te exploiteren.

Wat gingen we er voor doen?

Het verzorgen van een laatste rustplaats

Een correcte begeleiding en service bij het begraven en 'tevreden' nabestaanden, waarbij binnen de vastgestelde kaders zo veel mogelijk rekening wordt gehouden met de individuele wensen. Daarnaast het onderhoud aan de begraafplaatsen volgens kwaliteitsniveau A uitvoeren en de tarieven aanpassen zodat we 100% kostendekkend zijn.

We hebben 219 uitvaarten begeleid en de nabestaanden de gelegenheid geboden om naar wens afscheid te nemen van hun overledenen. De aula's zijn in totaal 69 keer ingezet voor een dienst. Het onderhoud is uitgevoerd conform de gestelde eisen op niveau A. Dit jaar hebben we minder kosteloze begrafenissen hoeven begeleiden. Ook dit jaar is lichtjesdag weer georganiseerd. Dit jaar was de opkomst nog weer hoger.

Totaaloverzicht Programma 7

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Primitieve begroting 2025	Begroting incl. wijzigingen 2025	Realisatie 2025	Resultaat 2025
Baten					
TV71 TV71 Volksgezondheid	909	644	824	903	79
TV72 TV72 Riolering	3.893	4.243	4.667	4.430	-237
TV73 TV73 Afval	6.257	6.302	6.302	7.135	833
TV74 TV74 Milieubeheer	1.186	844	5.674	1.381	-4.293
TV75 TV75 Begraafplaatsen en crematoria	1.215	1.307	1.307	1.266	-42
Totaal Baten	13.459	13.341	18.775	15.115	-3.660
Lasten					
TV71 TV71 Volksgezondheid	-3.416	-3.458	-3.558	-3.338	220
TV72 TV72 Riolering	-2.495	-3.343	-3.925	-3.517	408
TV73 TV73 Afval	-5.590	-5.482	-5.518	-6.215	-697
TV74 TV74 Milieubeheer	-3.737	-3.913	-10.282	-4.679	5.603
TV75 TV75 Begraafplaatsen en crematoria	-1.133	-1.262	-1.275	-1.243	32
Totaal Lasten	-16.371	-17.458	-24.558	-18.992	5.566
Onttrekkingen					
TV73 TV73 Afval	128	40	985	795	-190
TV74 TV74 Milieubeheer	1.264	822	2.616	731	-1.885
Totaal Onttrekkingen	1.392	862	3.601	1.526	-2.075
Stortingen					
TV74 TV74 Milieubeheer	-1.259	-701	-1.071	-1.071	0
Totaal Stortingen	-1.259	-701	-1.071	-1.071	0
Gerealiseerd resultaat	-2.778	-3.956	-3.252	-3.422	-170

Financiële analyse jaarrekening 2025 ten opzichte van begroting 2025

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting incl. wijzigingen 2025	Realisatie 2025	Resultaat 2025
Baten	18.775	15.115	-3.660
Lasten	-24.558	-18.992	5.566
Onttrekkingen	3.601	1.526	-2.075
Stortingen	-1.071	-1.071	0
Gerealiseerd resultaat	-3.252	-3.422	-170

Het resultaat van programma 7 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Ondewerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Onderhanden werken (regulier en budget neutraal)	-879	1
	Kapitaallasten	81	2
7.1	Inzet coach gezonde leefstijl en JOGG ten laste van SPUK	101	3
7.1	OKO en gezondheidsbeleid	82	4
7.1	GGD	60	5
7.3	Afval en grondstoffen	90	6
7.4	Voordeel ODVeluwe	100	7
7.4	Voordeel budget Duurzaamheid	182	8
7.5	Nadeel op leges begraafplaatsrechten en -onderhoud	-45	9
	Diversen	58	
	Totaal	-170	

Verklaring van de afwijkingen programma 7

1. Een totaaloverzicht van onderhanden werken wordt weergegeven in hoofdstuk 4.6. Een bedrag van € 898.300,- heeft betrekking op een neutrale overheveling van diverse budgetten vergroeningen / meekoppelkansen begroot op taakveld 5.7 Openbaar groen die gedekt zijn uit de bestemmingsreserve duurzaamheidsfonds vanuit taakveld 7.4 Milieubeheer. Dit levert op programma 5 een voordeel op € 898.300,- en op programma 7 een nadeel van € 893.000,-.
2. Op de kapitaallasten zit een voordeel van afgerond € 81.000,-. Dit wordt veroorzaakt doordat de werkelijke omslagrente lager uitviel dan begroot en daardoor bijgesteld moet worden. Voor een verdere uitleg wordt verwezen naar het renteschema in de paragraaf Financiering.
3. De inzet van de coach gezonde leefstijl en kosten voor Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst (JOGG) konden ten laste van een SPUK gebracht worden. Zo zijn meer onderschrijvingen op de reguliere budgetten van gezondheid ontstaan door de financiering via de SPUK IZA en GALA. Als op termijn de SPUKS gekort worden is meer regulier budget nodig.
4. Voor OKO en gezondheidsbeleid was het mogelijk kosten ten laste van de SPUK IZA te brengen, waardoor de reguliere budgetten minder zijn benut.
5. De GGD wordt in eerste instantie in de kosten verwerkt o.b.v. voorschotnota's. Er vindt achteraf in het volgende boekjaar over het vorige boekjaar een verrekening plaats o.b.v. de werkelijke inwoneraantallen. Het positieve resultaat in 2025 is grotendeels ontstaan door de verwerking in 2025 van de compensabele btw van zowel 2024 als 2025.
6. Op taakveld afval is er sprake van een voordeel van € 90.000,-. Dit is een voordeel van € 40.000,- op het budget m.b.t. afval Goeman Borgesiuslaan en het restant heeft te maken met verschillen binnen de tariefberekening afvalstoffenheffing. Aangezien de tariefberekening over diverse programma's en taakvelden loopt ontstaan er soms verschillen op dit specifieke niveau. Voor een totaalbeeld van de tariefberekening afvalstoffenheffing en bijbehorende toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.
7. Er is sprake van een niet begrote inkomst van € 50.000,- vanuit subsidie provincie voor overdracht bodemtaken Harderwijk onder de omgevingswet (uitvoering ODVeluwe) en een verwacht voordeel van € 50.000,- op het budget van de ODVeluwe. Het definitieve resultaat en toelichting zal volgen in de advisering omtrent de jaarrekening 2025 van de ODVeluwe.
8. Een deel van het duurzaamheidsbudget kan vrijvallen ten gunste van het resultaat. Dit betreft incidenteel beschikbaar gestelde middelen vanuit 2024 die niet binnen de kaders nogmaals overheveld kunnen worden.
9. Het taakveld begraven laat per saldo een nadeel van € 44.500,- zien en is daarmee niet 100% kostendekkend. Het nadeel op het taakveld begraven wordt verklaard door een nadeel van € 85.100,- op de leges voor begraafplaatsrechten en -onderhoud (€ 56.400,-) en een per saldo hogere storting in de voorziening afkoop onderhoud graven. Daar tegenover staat een voordeel van € 40.600,- doordat er minder kosten zijn gemaakt voor begraafplaatsgebouwen (€ 8.700,-), machines (€ 15.400,-), belastingen (€ 4.000,-) en kosteloos begravingen (€ 12.000,-). Voor de realisatie van de tariefberekening begraafplaatsrechten wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

